

**SINIF ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP OKUMA
NEDENLERİNİN İNCELENMESİ**

Özgür BABAYİĞİT

*Yrd. Doç. Dr., Bozok Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü,
ozgur.babayigit@bozok.edu.tr*

ÖZ

Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin kitap okuma nedenlerinin incelenmesidir. Araştırma 2017 yılı şubat ayında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Araştırma Bozok Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programında öğrenim gören on altı öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. On altı öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Öğrencilerle yapılan görüşmeler ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Veriler tematik analiz yoluyla çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda merak, mutluluk, kişisel gelişim, model alma, arkadaşlık, kitap türleri olmak üzere altı temaya ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmenliği, kitap, okuma, neden.

**INVESTIGATION OF THE REASONS OF READING THE BOOK OF PRIMARY SCHOOL
GRADUATE PROGRAM STUDENTS**

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the reason for the reading of the students in the classroom teacher program. The research was conducted in February 2017. Phenomenology has been used in qualitative research methods. The research was conducted with sixteen students studying at Bozok University Faculty of Education Primary School Teacher Teaching Program. Sixteen students were interviewed. The interviews made with the students were recorded on the voice recorder. The data were analyzed by thematic analysis. As a result of the research, six themes were reached; curiosity, happiness, personal development, modeling, friendship, book types. Suggestions were made as a result of the research.

Keywords: Primary school teacher, book, reading, reason.

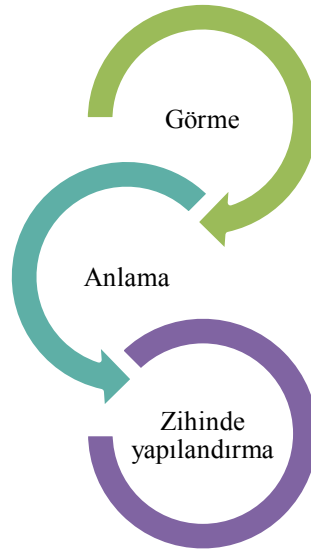
GİRİŞ

Okuma, bireylerin eğitim ve çalışma yaşamında çok önemli bir role sahiptir. Okuldaki öğrenmelerimizin çoğunluğunu okuma ile kazanmaktayız. Özellikle öğrenim seviyesi yükseldikçe, okuma gereksinimi daha da artmaktadır. Bilgisayarlar ve internet nedeniyle okumaya daha az zaman ayıran günümüz çocuk ve gençlerine kitap okuma sevgi ve alışkanlığı kazandırmak daha da zorlaşmaktadır.

Okumanın tanımı farklı bilim insanları tarafından yapılmıştır. Bu tanımlar şunlardır:

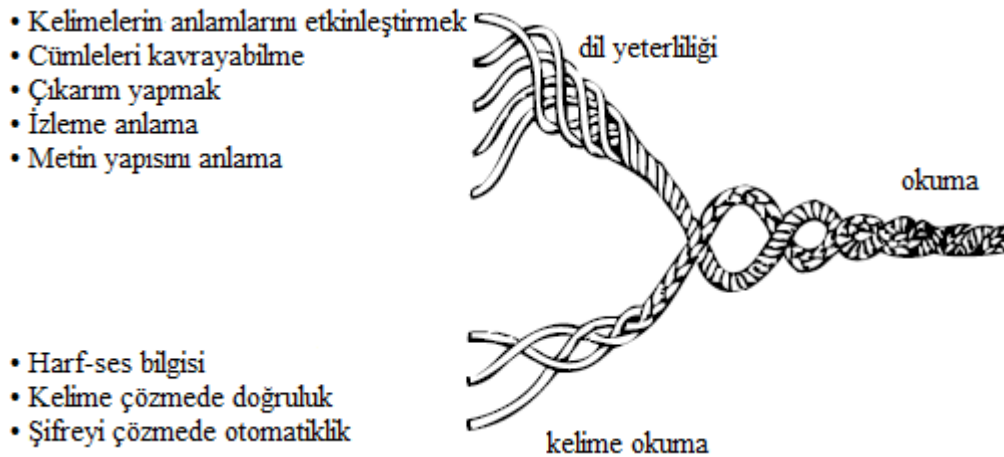
- Okuma, yazılı metinden anlam kurma uygulamasıdır (Johnson, 2008: 3).
- Okuma, metin ile okuyucu arasındaki ilişkiyi içeren ince ve karmaşık bir süreçtir (Browne, 1998: 7).
- Okuma bir yazıyı, sözcükleri, cümleleri, noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle görme, algılama ve kavrama sürecidir (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1998: 41; Calp, 2010: 91).
- Okuma, yazar ve okuyucu arasında aktif ve etkili iletişimi gerekli kılan, dinamik bir anlam kurma sürecidir (Akyol, 2013: 33).
- Okuma, yazılı işaretlerin taşıdığı anlamı sesle veya gözle ortaya çıkartma işidir (Alperen, 2001, s. 19).
- Okuma, bir yazıdaki harf, kelime ve cümleleri tanıma, bunları anlamlandırma ve yorumlama etkinliğidir (Erdoğan, 2013: 144).
- Okuma, görme, algılama, seslendirme, anlama, beyinde yapılandırma gibi göz, ses ve beyin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreçtir (Güneş, 2007: 117).
- Okuma, yazılı iletişimlere duyu organlarımız yoluyla algılayarak, algıladıklarımızı, anlamlandırma ve yorumlama amacı ile zihnin duyu organları ile ortaklaşa yaptığı bir etkinliktir (MEB, 2006: 3).

Herhangi bir yazılı ürünü, tüm öğeleriyle algılama, anlama ve kavrama süreci olarak tanımlanan, karmaşık bir süreç olarak nitelendirilen okuma ile ilgili farklı tanımlara rastlamak mümkündür. Yapılan tanımlar incelendiğinde okumayla ilgili olarak mekanik ve anlamsal boyutların yoğun olduğu dikkat çekmektedir. Ön bilgileri kullanılma, zihinde yapılandırma, anlamlandırma, analiz, sentez, ilişkilendirme ve değerlendirme gibi işlemlerin okuma sürecinde gerçekleştiği düşünüldüğünde okuma sürecinin belleğin gelişimine önemli katkı sağladığı söylenebilir (Kolaç, 2013: 171). Okuma süreci görme, anlama ve zihinde yapılandırma olmak üzere üç aşamadır. Görme aşamasında yazıdaki çizgi, harf ve semboller algılanmaktadır. Daha sonra bunlara dikkat yoğunlaştırılarak kelime ve cümleler tanınmakta, ilgi duyulanlar ve gerekli görülenler seçilmektedir. Seçilen bilgiler, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, analiz-sentez yapma, sorun çözme ve değerlendirme gibi zihinsel işlemlerden geçirilerek anlamlandırılmaktadır. Anlama aşamasında metinde yer alan görsellerden de yararlanılmaktadır. Zihinde yapılandırma aşamasında, anlamlandırılan bilgiler ön bilgilerle birleştirilerek bütünleştirilir ve zihinde yapılandırılır (MEB, 2009: 16).

Şekil 1. Okumanın Aşamaları

Oakhill, Cain, Elbro (2015: 12) tarafından okumanın bileşenleri Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Okumanın bileşenleri.

Kaynak: Oakhill, Cain, Elbro, 2015, s. 12.

Okumanın değerini anlamada etrafımızdaki olumlu davranışlar önemlidir. Çocukların okumaya karşı tutumları okuldaki etkinliklerden, ailelerinden, evde okumaya karşı verilen önemden etkilenir. Çocuklar kendilerini eğer yeterli okuyucular, yazarlar olarak görürlerse okuma ve yazmayı öğrenmeye karşı motive olurlar. Okuma ve yazma becerilerini önemserler. Belirtilen ortamlar çocukların ilgilerini izleyebilmelerini, ihtiyaç duyulan yazılara ulaşabilmelerini, farklı kişilerin ilgilerine, düşüncelerine, davranışlarına saygılı olmalarını sağlamaktadır (Girgin, 2008: 185).

Temel dil becerilerinin doğru olarak kazanılması, davranış haline getirilmesinde okuma alışkanlığı ve sevgisinin rolü büyüktür. Hayata bakışın, hayatı doğru algılayışın temelinde okuma alışkanlığı yer almaktadır (Kolaç, 2013: 174). Bireysel ve çevresel etmenler çocukların okumayla ilgili tutumlarını etkiler. Bu etmenler; başarı, ev ortamı, öz güven, aile, öğretimsel etkinlikler, zekâ, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum ve ilgidir. Okuma, öğrencilerin bilgiyi edinmesinde, bağımsız olarak öğrenmesinde önemli bir araçtır. Ayrıca günlük yaşama uyum sağlama ve okuldaki öğrenmelerde önemli bir role sahiptir (Belet, 2008: 77). Bireyler teknoloji asrı denilen asra uyum sağlayabilmek, öğrenmek, bilgi edinmek, düşünce ufkunu, genel kültürünü artırmak, boş vakitlerini değerlendirmek, araştırma yapmak amacıyla okurlar. Her alanda yaşandığı gibi bilgide de hızlı bir değişim yaşanmaktadır. Bireylerin sahip olduğu bilgilerin büyük bir kısmını okumayla elde etmekteyiz. Değişen çağa uyum sağlayabilecek birey olmanın yolu okumaktır. Okuma becerisinin kalıcı olması, hayat boyu devam etmesi, alışkanlık olması, işlevsel ve eleştirel bir okumaya geçiş; ailenin, çevrenin ve öğretmenin doğru yönlendirmesiyle ve rol model olmasıyla ilişkilidir (Kolaç, 2013: 174, 175).

Hayat boyu sürdürülmesi gereken bir süreç olarak adlandırılan okuma alışkanlığını edinmede farklı etkenler rol oynamaktadır. Bu etkenler şunlardır (Kolaç, 2013: 175):

Bireysel etkenler: Okuma alışkanlığının kazanılmasında dış etkenlerden daha fazla, kişinin içinden gelen motivasyon etkilidir. Bireysel farklılıklar okumayla ilgili farklı tutumları, yaklaşımları getirmektedir.

Çevre: Fiziksel ve sosyal çevrenin kişi üzerinde şekillendirici etkisi bulunmaktadır. Özellikle sosyal çevrenin kişinin okuma alışkanlığında etkisi vardır.

Aile: Kişiliğin oluşmasında ilk adımların atıldığı, kişiliğin şekillendiği aile ortamının okuma alışkanlığının yerleşmesinde çok önemlidir. Ailenin bu anlamda bilinçli davranması ve okuma konusunda rol model olması gerekmektedir.

Okul: Okuma alışkanlığının kazanılmasında okulun büyük önemi vardır. Okul sisteminin öğretmen, ders kitapları, öğrenci, öğretim programları, ders materyalleri gibi bileşenlerinin okuma ilgisini pekiştirici olmalıdır. Okumaya yönelik motivasyonu destekleyici olması gerekmektedir.

Okuma ve okuduğunu anlama becerilerini kazandırmak, insanın yaşamının anlamlı duruma getirilmesinde yapılan en büyük katkı olarak eğitim programlarında yer almaktadır (Akyol, 2013: 33). Bireyin eğitim yaşamı boyunca etkili okuma kritik bir öneme sahiptir (Ott, 1997: 50). İnsanın sahip olduğu birikimlerin büyük bölümü kitaplardadır. Kitaplardaki bu bilgilere bireyler ancak okuma yoluyla ulaşabilir ve bu bilgilerden istifade edebilirler (Arıcı, 2012: 1). Okuma, bireyin yeni kelimeler öğrenerek, anlayışlar kazanarak, hayaller oluşturarak, yaratıcılığını geliştirerek ufkunu genişletmekte ve derinleştirmektedir (Akyol, 2013: 33; Bıyık ve Erdoğan, 2016: 98). Kitap okuma alışkanlığı çocuklara bilgi kazandırmanın yanında düşünme becerilerini geliştirmekte, yeni fikirler üretmelerinde yararlı olmakta, kelime hazinelerini geliştirmekte, iletişim kurmalarına yardım etmektedir (Arıcı, 2012: 125). Asrımızın insanı, öğrenim, meslek

ve günlük hayatında başarılı olmak için hızlı, doğru, anlayarak ve eleştirerek okuma becerisine sahip olmalıdır (Yılar, 2015: 53). Okuma zihnin gelişimine en büyük katkı sağlayan öğrenme alanıdır (Güneş, 2007: 117). Okuma sırasında duygu, düşünce ve bilgiler zihinsel kavramlara çevrilmekte, anlamlandırılmakta ve zihinde yapılandırılmaktadır (MEB, 2009: 16). Yazılı metinler her yerde bulunmaktadır, bu nedenle okuma günlük yaşamın tüm alanlarında ihtiyaç duyulan temel bir beceridir. Dijital okumayı da içeren okuma becerisi kişilerin bireysel ve sosyal gereklilikleri, toplum içinde bilgili ve aktif bir rol alması, vatandaşlık haklarına tamamiyle sahip olması için gereklidir. Okuma becerisi iş gücü piyasası için şarttır. Yeterli okuma becerisine sahip olmayan bireyler günümüz toplumunda sınırlı olanaklara erişebilmektedirler. Okuma becerisi asrımız toplumunun sosyal ve ekonomik talepleri için temel bir gerekliliktir (Eurydice, 2011: 6).

Öğrencilerin okuma beceri ve alışkanlığı kazanmaları ilköğretimde şekillenmektedir. Okuma becerisi öğrencilerin derslerde başarılı olmalarına katkı sağlar. Okuma becerisinin gelişimi, bireyin kişiliğini geliştirmesi ve yaşadığı toplumda sağlıklı ilişkiler kurması açısından önemlidir. Caddelerdeki trafik işaretleri, satış ilanları, gazeteleri etkili olarak okumak, televizyondaki bir programı anlamak, vatandaşlık hak ve sorumluluklarını öğrenmek, okuma ve anlama becerilerini kullanmayı gerektirir (MEB, 2009: 16). Okuma becerisi okulda daha sonra sosyal, kültürel ve mesleki yaşamda edinilmektedir. İyi okuma becerileri genelde yüksek eğitim başarısına yol açmaktadır. Akıcı ve okuduğunu anlayarak okumayı öğrenmede başarısızlık, öğrenme ve yeni beceriler geliştirmede zorluklara neden olmaktadır (Eurydice, 2011: 31). Fizyolojik ve zihinsel faaliyet gerektiren okuma becerisi okulda, çalışma hayatında, yaşamımızın tüm anında birçok amaçla başvurduğumuz temel araçtır. Okumanın ana amacı yazılı üründen anlam çıkarmaktır. Anlama olmadan okuma boş bir çabadır. Bireylerin okuduğunu anlama becerileri geliştikçe yaşam boyu etkin okuryazar olma becerileri de derece gelişir (Kolaç, 2013: 172).

Aileler, çocuklara okuma materyalleri almalı ve çocuklarını güdülemelidir. Aileler çocukları okumaya özendirmeli, çocuklara düzenli olarak farklı hikâyeler, masallar, romanlar vb. okumalıdır. Okunanlar tartışılmalı, değerlendirilmelidir. Çocuklarda okuma zevk ve isteği oluşturulmalıdır (MEB, 2009: 17). Çocukların öğrenme, çalışma ve dinlenme gibi farklı sebeplerle aile bireylerini evde okurken gözlemlenmeleri okumanın kıymetini anlamalarına yardım eder. Aileler, çocuklarının okumaya karşı olumlu tutum geliştirmelerinde çocuklarına rol model olmalıdır (Girgin, 2008:185).

Kitap, bireylerin bilgi birikimlerini ve kültürlerini artıran, dili kullanma yeteneklerini geliştiren önemli araçlardan biridir. Yaşamda her şeyi deneyimleyerek öğrenemeyiz. Yaşanmış veya yaşanması olası durumları okuyarak öğrenebilir, kelime hazinemizi çoğaltabiliriz. Okuma, düşünceyi besleyen, geliştiren ve çabuklaştıran ana kaynaklardan biridir. Okuma, anlama gücümüzü, konuşma yeteneğimizi geliştirmektedir (MEB, 2006: 3).

Konu ile ilgili olarak, Akyol (2013), Alperen (2001), Arıcı (2012), Aytaş (2005), Belet (2008), Bıyık ve Erdoğan (2016), Browne (1998), Calp (2010), Erdoğan (2013), Eurydice (2011), Girgin (2008), Güneş (2007), Johnson (2008), Kavcar, Oğuzkan ve Sever (1998), Kolaç (2013), Oakhill, Cain ve Elbro (2015), Ott (1997), Şahin (2009), Şahin (2012), Turan (2010), Ülper (2011), Wall ve Wall (2005) tarafından çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Yapılan bu araştırma, kitap okuma sevgisinin ve alışkanlığın bireyler tarafından nasıl kazanıldığını belirlemek açısından önemlidir. Böylelikle, çocuklara ve yetişkinlere kitap okuma sevgisinin ve alışkanlığının nasıl kazandırılabilirliğini somut örneklerle göstermesi bakımından yararlı bir araştırmadır. Paragraf sorularını uzun bulan ve okumaktan nefret eden gençlerimizin bu özelliklerinin değişebilmesi için kitap okuma sevgi ve alışkanlığının kazandırılması önemlidir. Bu araştırma ile, öğretmenlere, velilere, araştırmacılara ve Milli Eğitim Bakanlığında öğretim programı hazırlama sürecinde faydalı olduğu düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Olgu bilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için fenomenoloji uygun bir araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 72). Olgu bilim insanların fenomenleri nasıl tecrübe ettiklerinin metodolojik, özenli ve derinlemesine bir şekilde resmedilmesini ve betimlenmesidir (Patton, 2014: 104; Gliner, Morgan ve Leech, 2015: 97; Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2011: 432). Fenomenoloji, bir fenomenin bireylerin ya da belli bir gurubun deneyimleri açısından tanımlanmasıdır (Christensen, Johnson ve Turner, 2015: 408).

Katılımcılar

Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 113; Patton, 2014: 242). Kolay ulaşılabilir durum örnekleme kapsamında, Bozok Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği lisans programı öğrencileri belirlenmiştir. Her bir sınıf seviyesinden dört öğrenci olmak üzere toplamda on altı öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerine ait demografik veriler Tablo 1'de belirtilmiştir.

Tablo 1. Görüşme Yapılan Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı Öğrencileri Demografik Özellikleri

Sıra no	Cinsiyet	Sınıf Düzeyi	Yaş	Kodlama
1	Erkek	1.Sınıf	19	Öğrenci 1
2	Erkek	1.Sınıf	18	Öğrenci 2
3	Kız	1.Sınıf	20	Öğrenci 3
4	Kız	1.Sınıf	19	Öğrenci 4
5	Erkek	2. sınıf	22	Öğrenci 5
6	Kız	2. sınıf	21	Öğrenci 6
7	Kız	2. sınıf	20	Öğrenci 7
8	Kız	2. sınıf	20	Öğrenci 8
9	Erkek	3. sınıf	21	Öğrenci 9
10	Kız	3. sınıf	22	Öğrenci 10
11	Erkek	3. sınıf	22	Öğrenci 11
12	Kız	3. sınıf	21	Öğrenci 12
13	Erkek	4. sınıf	22	Öğrenci 13
14	Erkek	4. sınıf	22	Öğrenci 14
15	Kız	4. sınıf	23	Öğrenci 15
16	Kız	4. sınıf	22	Öğrenci 16

Tablo 1 incelendiğinde, görüşme yapılan sınıf öğretmenliği programı öğrencilerinin 7'sinin erkek, 9'unun kız olduğu görülmektedir. Her bir sınıftan dörder öğrenci araştırmada yer almıştır. Görüşme yapılan öğrencilerin yaşlarının 18 ile 23 arasında değişiklik gösterdiği görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu yaklaşımı görüşme sırasında irdelenecek bir sorular veya konular listesini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 122). Yarı yapılandırılmış görüşme formatı konuşma süresince farklı sorularla konunun açılmasına, farklı çeşitli ortaya çıkmasına ve konu hakkında yeni fikirlere ulaşılmasına yardım etmektedir (Merriam, 2013: 88). Yarı yapılandırılmış görüşme formu, sözlü ankettir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2011: 451). Yarı yapılandırılmış görüşme formunu oluşturmak amacıyla, ilk olarak konu ile ilgili literatür incelenmiştir. Literatür incelenmesinin ardından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu, nitel araştırma yöntemleri konusunda uzman bir öğretim üyesine, Türkçe öğretimi alanında uzman bir öğretim üyesine ve son olarak bir sınıf öğretmenin görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri sonrasında, yarı yapılandırılmış görüşme formunda çeşitli düzeltme, ekleme ve çıkarmalar yapılmıştır. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu pilot olarak bir sınıf öğretmenliği programı lisans öğrencisine uygulanmıştır. Pilot uygulamanın ardından yarı yapılandırılmış görüşme formuna son şekli verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sınıf öğretmenliği

lisans programı öğrencilerinin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. İkinci bölümde ise kitap okuma nedenleri sorulmuştur.

Verilerin Toplanması

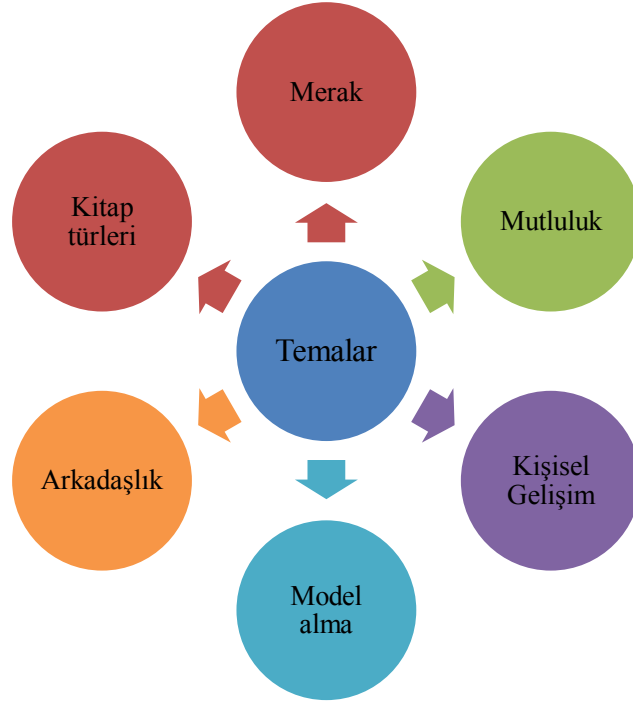
Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Olgu bilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşmedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 74; Christensen, Johnson ve Turner, 2015: 409; Gliner, Morgan ve Leech, 2015: 97). Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile birlikte yapılan görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Görüşmeler öğrencilerin dersinin olmadığı saatlerde, öğretim üyesinin odasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ortalama 15 dakika sürmüştür. Toplamda 248 dakika görüşme yapılmıştır. Veriler 2017 yılı şubat ayında toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Olgu bilim araştırmalarında veri analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 75). Verilerin çözümlenmesinde tematik analiz kullanılmıştır. Tematik analiz veriler kodlandıktan sonra, veriler içinde tema ve örüntüler aramak için analitik tekniklere başvurulur (Glesne, 2012: 255). Ses kayıt cihazına kaydedilen görüşmeler, araştırmacılar tarafından bilgisayar ortamında yazıya geçirilmiştir. Yazılı olan görüşler defalarca okunduktan sonra, belirli kodlar, kategoriler ve temalar altında gruplandırılmıştır (Creswell, 2012: 243). Verilerin tematik analizi sürecinde, araştırmacı tarafından ve nitel araştırma yöntemleri konusunda uzman bir öğretim üyesi tarafından kodlamalar yapılmıştır. Görüşme verilerinin analizinin güvenilirliği için Miles ve Huberman (2015: 64) tarafından geliştirilen güvenilirlik formülü $[Güvenirlik = \frac{Görüş\ birliği\ sayısı}{(Toplam\ görüş\ birliği + Görüş\ ayrılığı\ sayısı)}]$ kullanılmıştır. Güvenirlik formülü sonucunda, güvenilirlik=.89 bulunmuştur. Bu durum yapılan kodlamaların güvenilir olduğunu göstermektedir. Veriler belirli temalar altında toplanarak, okuyucunun kolayca anlayabileceği bir şekilde sunulmuştur.

BULGULAR

Veli görüşleri üzerinde yapılan tematik analiz sonucunda 6 adet temaya ulaşılmıştır. Bu temalar Şekil 1'de belirtilmiştir.

Şekil 1. Temalar

Şekil 1 incelendiğinde, ulaşılan temalar şunlardır: merak, mutluluk, kişisel gelişim, model alma, arkadaşlık, kitap türleri. Bulgular, ulaşılan bu temalara göre açıklanmıştır.

1. Tema: Merak

Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin görüşleri sonucunda ulaşılan ilk tema merak temasıdır. Merak temasında öğrenciler, kitabın sonunda neler olacağını merak ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca kitaptaki kahramanların deneyimlerini merak ettiklerini dile getirmişlerdir. Merak teması ile ilgili olarak, sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencileri şunları dile getirmişlerdir:

“Her kitapta yeni düşünceler yeni şeyler ortaya çıkıyor. Dizi izlemektense, kitap okumayı tercih ediyorum. Kitabın sonunda ne olacağını merak ediyorum (Öğrenci 1).”

“Kitaplardan örnekler alıyorum hayata dair (Öğrenci 4).”

“Kitap okuyanın ufku genişliyor. Yeni hayatlar, yeni insanlar tanıyorum kitaplarla (Öğrenci 7).”

2. Tema: Mutluluk

Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin görüşleri sonucunda ulaşılan ikinci tema mutluluk temasıdır. Mutluluk temasında, sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencileri kitap okudukları zaman mutluluk duygusu hissettiklerini belirtmişlerdir. Kitap okumanın kendilerini iyi hissettirdiğini dile

getirmişlerdir. Kitap okumanın kendilerini rahatlattığını vurgulamışlardır. Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin mutluluk teması ile ilgili görüşleri şunlardır:

“Lisede başladı kitap okuma alışkanlığım. Kitap okurken kendimi iyi hissediyorum. ... Lisede edebiyat öğretmenlerimizin konuşmalarına imrenirdim. Çok güzel konuşuyorlardı (Öğrenci 2).”

“O kitabı kapattığımdaki, kitabın bittiğindeki hissi çok seviyorum. Şu an için Yozgat'ta yapabilecek daha iyi bir aktivite yok (Öğrenci 3).”

“Psikolojik anlamda rahatladığımı düşünüyorum. ... Stresli ve mutsuz olduğum zamanlarda daha çok kitap okuyorum. Kitap okumak beni mutlu ediyor (Öğrenci 6).”

“Kitap okumak hoşuma gidiyor. Yurtta televizyon izleme imkânım yok. Bu yüzden kitap okuyorum. Ben daha çok sıkılacağım için kitap okuyorum. Kitap okurken hiç sıkılmıyorum. Daha fazla zamanım olsa daha fazla kitap okurum (Öğrenci 9).”

3. Tema: Kişisel Gelişim

Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin görüşleri sonucunda ulaşılan üçüncü tema kişisel gelişim temasıdır. Kişisel gelişim temasında, sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencileri kitap okumanın kişisel gelişimlerine çok faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Kitap okuyarak yeni kelimeler öğrendiklerini, konuşmalarının iyi yönde değiştiğini, sabırlarının arttığını, sır tutma becerilerinin geliştiğini, kelime dağarcıklarının arttığını dile getirmişlerdir. Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin kişisel gelişim teması ile ilgili görüşleri şunlardır:

“Her kitapta yeni düşünceler yeni şeyler ortaya çıkıyor (Öğrenci 1).”

“Yeni kelimeler öğreniyorum. Konuşmam bile değişiyor (Öğrenci 2).”

“Kitap okumanın yanında dergi de takip ediyorum. Ben konuşmamın düzeldiğini fark ettim. Sürekli olarak şey kelimesini kullanırdım. Gerçekten görüşlerim değişti (Öğrenci 3).”

“Cümlelerim oturaklı olmaya başladı. Dini kitapları kendime daha yakın buluyorum. Onları okudukça sabrım daha fazla artıyor. Kitaplardan örnekler alıyorum hayata dair (Öğrenci 4).”

“Ben ilkokuldan beri çok okurum. Kitaplar sayesinde daha çok sır tuttuğuma inanıyorum (Öğrenci 5).”

“Kelime dağarcığımı geliştirip, diksiyonumu düzelttiğine inanıyorum (Öğrenci 6).”

“Kitap okuyanın ufku gelişiyor. Yeni hayatlar, yeni insanlar tanıyorum kitaplarla (Öğrenci 7).”

“Kitaplardaki kahramanların yaşantıları bizim ufukumuzu, bakış açımızı geliştirip değiştiriyor. Okumanın yanında yazmaya çalışıyorum. Okudukça insanın kalemi güçleniyor (Öğrenci 8).”

“Kişisel gelişimim için kitap okuyorum. ... Bu hayatta kendimizi geliştirmek ve ihtiyaçları karşılamak için en iyi yolun kitap okuma olduğunu kendime sürekli hatırlatıyorum (Öğrenci 9).”

4. Tema: Model Alma

Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin görüşleri sonucunda ulaşılan dördüncü tema model alma temasıdır. Model alma temasında, sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencileri kitap okuma alışkanlıklarını kazanmalarında aile büyüklerinin çok etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerini model alarak kitap okuma sevgisi kazandıklarını vurgulamışlardır. Kitaplardaki kahramanların yaşantılarından kendilerine örnekler aldıklarını dile getirmişlerdir. Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin model alma teması ile ilgili görüşleri şunlardır:

“Lisede edebiyat öğretmenlerimizin konuşmalarına imrenirdim. Çok güzel konuşuyorlardı (Öğrenci 2).”

“Kitaplardan örnekler alıyorum hayata dair (Öğrenci 4).”

“Benim babam ve annem öğretmen. Onların kitap okuma alışkanlığıma çok faydası oldu. İlkokul öğretmenim de kitap okuma alışkanlığında etkisi çok fazladır. Ablam ve babam kitap okumadan beni uyutmuyorlardı (Öğrenci 7).”

“Ailemde genelde okuyorlardı. Onlardan gördüğüm için ben de okuyorum (Öğrenci 8).”

5. Tema: Arkadaşlık

Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin görüşleri sonucunda ulaşılan beşinci tema arkadaşlık temasıdır. Arkadaşlık temasında, sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencileri kitapları arkadaş olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Kitaplar sayesinde yeni arkadaşlıklar kurduklarını vurgulamışlardır. Kitapların insanların gerçek dostları olduğunu dile getirmişlerdir. Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin arkadaşlık teması ile ilgili görüşleri şunlardır:

“Arkadaşlarımla kitaplar hakkında sohbet ediyoruz (Öğrenci 1).”

“Ben kolay kolay arkadaş edinebilen birisi değilim. Kitaplarla arkadaşlık kuruyorum. Hatta mühendislik fakültesinden bir arkadaş edindim kitap paylaşarak. Görüşlerimde, konuşmamda değişmeler oldu (Öğrenci 5).”

“Yeni hayatlar, yeni insanlar tanıyorum kitaplarla. Yalnızlığımda kitaplar arkadaşım oluyor (Öğrenci 7).”

“Kitap okumaya teşvik eden, şu ana kadar gerçek dostluk görmedim. İnsanların en iyi dostları ailesi ve kitaplar. Kitap okumazsam daha çok yalnız hissedeceğimi düşünüyorum. Kendimi boşlukta hissederim (Öğrenci 8).”

6. Tema: Kitap Türleri

Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin görüşleri sonucunda ulaşılan altıncı ve son tema kitap türleri temasıdır. Kitap türleri temasında, sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencileri edebi klasikleri okuduklarını belirtmişlerdir. Kitapların yanında dergi de takip ettiklerini vurgulamışlardır. Romanların yanında şiir kitapları da okuduklarını dile getirmişlerdir. Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin kitap türleri teması ile ilgili görüşleri şunlardır:

“Daha çok, şöyle, şu an Nutuk okuyorum. Edebi olarak klasikleri okuyorum (Öğrenci 1).”

“Kitap okumanın yanında dergi de takip ediyorum (Öğrenci 3).”

“Genellikle şiir kitapları okuyorum. Ara sırada roman (Öğrenci 6).”

“Dini kitapları kendime daha yakın buluyorum. Onları okudukça sabrım daha fazla artıyor (Öğrenci 4).”

“İlk olarak okumaya çocuk romanlarıyla başladım. Bir süre sonra romanlar sıkıcı gelmeye başladı. Daha sonra tasavvuf kitapları, kişisel gelişim kitapları okumaya başladım. Şimdi eğitimle ve öğretmenlikle ilgili kitaplar okuyorum (Öğrenci 7).”

SONUÇ VE TARTIŞMA

Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencileri ile yapılan görüşmeler sonucunda ulaşılan temalar şunlardır: merak, mutluluk, kişisel gelişim, model alma, arkadaşlık, kitap türleri. Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin görüşleri sonucunda ulaşılan ilk tema merak temasıdır. Merak temasında öğrenciler, kitabın sonunda neler olacağını merak ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca kitaptaki kahramanların deneyimlerini merak ettiklerini dile getirmişlerdir. Araştırma sonucuyla ilgili benzer bir sonuç Wall ve Wall (2005: 4) tarafından dile getirilmiştir. Wall ve Wall (2005: 4) okumanın basit bir şey olan merakla başladığını vurgulamıştır.

Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin görüşleri sonucunda ulaşılan ikinci tema mutluluk temasıdır. Mutluluk temasında, sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencileri kitap okudukları zaman mutluluk duygusu hissettiklerini belirtmişlerdir. Kitap okumanın kendilerini iyi hissettirdiğini dile getirmişlerdir. Kitap okumanın kendilerini rahatlattığını vurgulamışlardır. Bu çalışmada bulunan sonuçta benzer olarak Aytaş (2005: 464) kitap okumanın sinirleri yatıştırdığını belirtmiştir.

Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin görüşleri sonucunda ulaşılan üçüncü tema kişisel gelişim temasıdır. Kişisel gelişim temasında, sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencileri kitap okumanın kişisel gelişimlerine çok faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Kitap okuyarak yeni kelimeler öğrendiklerini, konuşmalarının iyi yönde değiştiğini, sabırlarının arttığını, sır tutma becerilerinin geliştiğini, kelime dağarcıklarının arttığını dile getirmişlerdir. Araştırma sonucuna benzer olarak Kolaç (2013: 171), MEB

(2009: 16), Arıcı (2012: 125), Güneş (2007: 117) kitap okumanın kişisel gelişime olan katkısını vurgulamışlardır.

Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin görüşleri sonucunda ulaşılan dördüncü tema model alma temasıdır. Model alma temasında, sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencileri kitap okuma alışkanlıklarını kazanmalarında aile büyüklerinin çok etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerini model olarak kitap okuma sevgisi kazandıklarını vurgulamışlardır. Kitaplardaki kahramanların yaşantılarından kendilerine örnekler aldıklarını dile getirmişlerdir. Model alma durumuyla ilgili olarak benzer bir sonuca Girgin (2008: 185), Belet (2008: 77), Kolaç (2013: 174, 175), Ülper (2011: 950) tarafından ulaşılmıştır. Girgin (2008: 185), Belet (2008: 77), Kolaç (2013: 174, 175), Ülper (2011: 950) çalışmasında kitap okuma alışkanlığının kazanılmasında ailelerin çocuklara rol model olunmasının önemini belirtmiştir.

Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin görüşleri sonucunda ulaşılan beşinci tema arkadaşlık temasıdır. Arkadaşlık temasında, sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencileri kitapları arkadaş olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Kitaplar sayesinde yeni arkadaşlıklar kurduklarını vurgulamışlardır. Kitapların insanların gerçek dostları olduğunu dile getirmişlerdir. Bu sonuca benzer bir şekilde Ülper (2011: 951) tarafından yapılan araştırmada, kitap paylaşımıyla ilişkilendirilebilecek bir etmen olarak kitap armağan edilmesi etmeninin güdüleyici etkisi belirgin bir biçimde dikkat çekmektedir. Ayrıca benzer bir sonuca Turan (2005: 134) tarafından ulaşılmıştır. Turan (2005: 134) araştırmasında kitap ve arkadaş konularını ilişkilendirmiştir.

Sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin görüşleri sonucunda ulaşılan altıncı ve son tema kitap türleri temasıdır. Kitap türleri temasında, sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencileri edebi klasikleri okuduklarını belirtmişlerdir. Kitapların yanında dergi de takip ettiklerini vurgulamışlardır. Romanların yanında şiir kitapları da okuduklarını dile getirmişlerdir. Benzer bir sonuca Şahin (2009: 224), Şahin (2012: 377) tarafından ulaşılmıştır. Araştırmacı tarafından en çok okunan kitap türleri olarak roman, şiir, masal, öykü kitapları belirtilmiştir.

ÖNERİLER

Araştırma sonuçları bağlamında şu önerilerde bulunulmuştur:

1. Kitap okuma alışkanlığına sahip sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin, bu alışkanlığı kazanmalarında aile büyüklerinin ve öğretmenlerinin etkili olduğu görülmektedir. Aileler akşam evlerinde çocuklarıyla vakit geçirirken, televizyonu yarım saat veya bir saat kapatarak, kitap okuma saati düzenleyebilirler. Aile büyükleri böylelikle çocuklara rol model olabilirler.
2. Öğrencilerde, kitaplarda yer alan kahramanlara ait merak duygusu uyandırılabilir. Öğretmenler veya veliler, kitaptaki kahramanın başına ne geleceği sorularını öğrencilere yöneltebilir. Bu şekilde öğrencideki merak duygusu uyandırılabilir.
3. Öğretmenler, veliler veya öğrenciler kendi aralarında kitaplar hakkında konuşabilirler. Bu konuşmalar, öğrencileri kitap okumaya cesaretlendirecektir.

4. Kitap kampanyaları ile öğrencilere ücretsiz kitaplar dağıtılabılır.
5. Aileler, öğretmenler tarafından kitap okumanın faydaları öğrencilere aşılmalıdır.
6. Öğrenciler kitap fuarlarına ücretsiz olarak götürülebilir. Ayrıca kitap yazarlarını okullara getirmek faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akyol, H. (2013). *Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri* (6. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Alperen, N. (2001). *Türkçe Okuma Ve Yazma Eğitimi Rehberi* (Geliştirilmiş 7. Baskı). Ankara: Alperen Yayınları.
- Arıcı, A. F. (2012). *Okuma Eğitimi* (Geliştirilmiş 3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Aytaş, G. (2005). Okuma Eğitimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (4), ss: 461-470.
- Belet, Ş. D. (2008). *Okuma Öğrenme Alanı*. Türkçe Öğretimi. (Editör: Yrd. Doç. Dr. Hülya Pilancı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- Bıyık, M., Erdoğan, T. (2016). *Okumayı Etkileyen Etmenler ve Hazırlık Çalışmaları*. İlk Okuma Yazma Öğretimi (Editörler: Fatma Susar Kırmızı, Emre Ünal). 97-139. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Browne, A. (1998). *A Practical Guide to Teaching Reading in the Early Years*. London: Paul Chapman Publishing Ltd.
- Calp, M. (2010). *Özel Eğitim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi* (4. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Christensen, L., B., Johnson, R., B., Turner, L., A. (2015). *Araştırma Yöntemleri Desen Ve Analiz* (Çev. Edt: Ahmet Aypay). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational Research : Planning, Conducting, And Evaluating Quantitative And Qualitative Research* (4th ed.). Boston: Pearson Education, Inc.
- Erdoğan, Ö. (2013). *İlkokuma-Yazma Öğretimi Sürecinde Anlama Becerileri*. İlkokuma Yazma Programı ve Öğretimi. (Eidtör: Süleyman Çelenkl). 137-161. Ankara: Eğiten Kitap.
- Eurydice. (2011). *Avrupa'da Okuma Öğretimi: Bağlam, Politika ve Uygulamalar*. Brussels: Eğitim, İşitsel-Görsel Medya ve Kültür Yürütme Ajansı.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., Hyun, H. H. (2011). *How To Design And Evaluate Research In Education* (8th Edition). New York: McGraw-Hill.
- Girgin, Ü. (2008). *Serbest Okuma Yazma Süreci*. İlk Okuma ve Yazma Öğretimi (Editör: Prof. Dr. Gürhan Can). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- Glesne, C. (2012). *Nitel Araştırmaya Giriş*. (A. Ersoy ve P. Yalçinoğlu, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gliner, J. A., Morgan, G. A., ve Leech, N. L. (2015). *Uygulamada Araştırma Yöntemleri: Desen Ve Analizi Bütünleştiren Yaklaşım* (Çev. Ed.: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi Ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Johnson, A. P. (2008). *Teaching Reading And Writing: A Guidebook For Tutoring And Remediating Students*. Maryland: Rowman & Littlefield Education.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F., ve Sever, S. (1998). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi.

- Kolaç, E. (2013). *Okuma ve Dinleme*. Türk Dili-II. (Editörler: Prof. Dr. Muhsin Macit, Yrd. Doç. Dr. Serap Cavkaytar). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- MEB (2006). *Etkin ve Hızlı Okuma*. Ankara: Meslekî Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi.
- MEB (2009). *İlköğretim Türkçe dersi programı ve kılavuzu (1-5. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma Desen Ve Uygulama İçin Bir Rehber* (Çev. Ed.: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. (2015). *Nitel Veri Analizi*. (Çev. Ed Sadegül Akbaba Altun ve Ali Ersoy). Ankara: Pegem Akademi.
- Oakhill, J., Cain, K., Elbro, C. (2015). *Understanding And Teaching Reading Comprehension: A Handbook*. Oxon: Routledge.
- Ott, P. (1997). *How To Detect And Manage Dyslexia*. Oxford: Heinemann Educational Publishers.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma Ve Değerlendirme Yöntemleri* (3. Baskıdan Çeviri) (Çev. Edt: Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Şahin, A. (2009). İlköğretim 6. 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıklarının Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2).
- Şahin, A. (2012). İlköğretim 4 Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıklarının Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (2), 367-388.
- Turan, L. (2010). Arkadaş Edinme Güçlüğü Çeken Çocukların Problemlerini Çözmede Çocuk Edebiyatından Yararlanma. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 124-135.
- Ülper, H. (2011). Öğrenci Açısından Okumaya Güdüleyici Etmenler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 941-960.
- Wall, A., Wall, R. (2005). *The Complete Idiot's Guide to Critical Reading*. New York: Penguin Group.
- Yılar, Ö. (2015). *Okuma*. İlkokuma ve Yaza Öğretimi (Editör: Yrd. Doç. Dr. Ömer Yılar). 53-74. Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.